

Ukázka zpracování učebních osnov předmětu Výtvarná výchova

Základní škola pro zrakově postižené, Plzeň

Ročníkové výstupy jsou dobře zpracované, učivo je v některých případech zpracováno velmi stručně.

Škola integruje také žáky s jinými speciálními vzdělávacími potřebami – tělesně postižené, s vadami řeči, s různými dysfunkcemi apod., zejména v kombinaci se zrakovým postižením.

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu - 1. stupeň

Vyučovací předmět výtvarná výchova se vyučuje jako samostatný předmět.

1. až 5. ročník – 1 hodina týdně

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu výtvarná výchova:

- směřuje k podchycení a rozvíjení zájmu o výtvarné umění
- vede k porozumění základním pojmům ve výtvarné výchově
- seznamuje se se základními zákonitostmi při používání různých výtvarných technik
- učí chápat umělecký proces jako způsob poznání a komunikace
- učí užívat různorodé umělecké vyjadřovací prostředky
- pro vyjádření svého vnímání, cítění, poznávání

Nevidomí a zrakově postižení žáci jsou plně zařazeni do výuky za použití vhodných metod a pomůcek (kreslenka, prstové barvy, voskovky, využití konturovací pasty a fuséru pro předkreslení prací učitelem...). Výtvarná výchova je úzce spjata s ostatními předměty všech vzdělávacích oblastí.

Průřezová témata:

VDO VMEGS EV MeV

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel:

- vede žáky k aktivnímu vizuálně obraznému vyjádření

Žáci:

- jsou vedeni k samostatnému pozorování a vnímání reality a řešení výtvarných problémů
- využívají poznatky v dalších výtvarných činnostech
- zaujímají a vyjadřují svůj postoj k vizuálně obraznému vyjádření

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- vede žáky k tvořivému přístupu při řešení výtvarných úkolů

Žáci:

- samostatně kombinují vizuálně obrazné elementy k dosažení obrazných vyjádření
- žáci přemýšlí o různorodosti interpretací téhož vizuálně obrazného vyjádření a zaujímají k nim svůj postoj
- žáci využívají získaná poznání při vlastní tvorbě

Kompetence komunikativní

Učitel:

- vede žáky k obohacování slovní zásoby o odborné termíny z výtvarné oblasti

Žáci:

- respektují názory jiných

- pojmenovávají vizuálně obrazné elementy, porovnávají je, umí ocenit vizuálně obrazná vyjádření
- zapojují se do diskuse

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- vede žáky ke kolegiální pomoci

Žáci:

- respektují různorodost téhož vizuálně obrazného vyjádření, možnost alternativního přístupu
- umí tvořivě pracovat ve skupině

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede žáky k využívání návyků a znalostí v další praxi

Žáci:

- dodržují hygienická a bezpečnostní pravidla
- užívají samostatně vizuálně obrazné techniky

Kompetence občanské

Učitel:

- pomáhá žákům vytvořit si postoj k výtvarným dílům

Žáci:

- chápou a respektují estetické požadavky na životní prostředí

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Charakteristika vyučovacího předmětu - 2. stupeň

Vyučovací předmět výtvarná výchova se vyučuje jako samostatný předmět.

6. a 7. ročník – 2 hodiny týdně

8. a 9. ročník – 1 hodina týdně

Ve vyučovacím předmětu výtvarná výchova žák:

- pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy
- rozvíjí tvůrčí činnosti, smyslovou citlivost a uplatňování subjektivity
- přistupuje k uměleckému procesu v jeho celistvosti a chápe ho jako způsob poznání a komunikace
- užívá různých uměleckých vyjadřovacích prostředků včetně nejnovějších informačních a komunikačních technologií
- rozvíjí především průřezové téma Osobnostní a sociální výchovy (týká se společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického) a Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech (prohlubuje vztah k evropské a světové kultuře)

Nevidomí a zrakově postižení žáci jsou opět plně začleněni do výuky. Metody práce a pomůcky jsou stejné jako na 1. stupni. Výuka probíhá v odborné učebně výtvarné výchovy, v prostorách výpočetní techniky, v knihovně nebo mimo budovu školy (práce

v plenéru). Formy a metody práce se užívají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání - skupinové vyučování, samostatná práce, kolektivní práce, krátkodobé projekty.

Průřezová témata:

EV - vztah člověka k přírodě, ekosystémy, lidské aktivity a problémy životního prostředí

VMEGS - jsme Evropané, Evropa a svět nás zajímá

OSV - poznávání lidí, kreativita, sebepoznání a sebepojetí, komunikace, hodnoty, postoje, praktická etika, rozvoj schopností poznávání, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, kooperace a kompetence

MeV - práce v realizačním týmu, fungování a vliv médií ve společnosti, tvorba mediálního sdělení

MuV - lidské vztahy, multikulturalita

VDO - principy demokracie

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel:

- vede žáky ke správným způsobům užití materiálu, nástrojů a vybavení
- využívá kladného hodnocení k motivaci pro další výtvarnou činnost

Žáci:

- vytváří takové učební materiály, aby je mohli dále využívat pro své vlastní učení
- při své tvorbě poznávají vlastní pokroky a při konečném výstupu si dokáží zpětně uvědomit problémy související s realizací

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- předkládá žákům dostatek námětů k samostatnému zpracování a řešení problémů souvisejících s výběrem výtvarné techniky, materiálů a pomůcek
- zadává úkoly způsobem, který umožňuje volbu různých postupů

Žáci:

- při zadání úkolu rozpoznají výtvarný problém a hledají nejvhodnější způsob řešení

Kompetence komunikativní

Učitel:

- klade dostatek prostoru pro střetávání a komunikaci různými formami (pisemně, pomocí technických či výtvarnými prostředky)
- dohlíží na dodržování etiky komunikace (naslouchání, respektování originálních, nezdařených názorů)

Žáci:

- při práci ve skupině dokáží vyjádřit svůj názor, vhodnou formou ho obhájit a tolerovat názor druhých

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- dodává žákům sebedůvěru a podle potřeby žákům v činnostech pomáhá
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch
- zohledňuje v průběhu výuky rozdíly v pracovním tempu jednotlivých žáků

Žáci:

- učí se respektovat pravidla při práci v týmu, dodržovat je a svou pracovní činností kladně ovlivňovat kvalitu práce

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede žáky ke správným způsobům užití materiálu, nástrojů a vybavení
- požaduje dodržování dohodnuté kvality a postupů

Žáci:

- jsou vedeni při samostatné práci ke koncentraci na pracovní výkon, jeho dokončení a dodržují vymezená pravidla
- vytvářejí si pozitivní vztah k manuálním činnostem
- dodržují hygienická pravidla při práci s výtvarným materiálem

Kompetence občanské

Učitel:

- podporuje občanské cítění žáků při vytváření propagačních materiálů

Žáci:

- vytvářejí při propagaci školních akcí plakáty a upoutávky, kterými prezentují školu
- prezentují výsledky své práce a účastní se výtvarných soutěží

VÝTVARNÁ VÝCHOVA
1. - 3. ROČNÍK

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Zvládne techniku malby temperami, suchým pastelem, voskovkami. Umí míchat barvy. Dovede používat různé druhy štětců dle potřeby. Rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (barvy, objekty, tvary). Zvládne prostorovou techniku a rozfoukávání barev. Rozliší teplé a studené barvy.</p> <p>Zvládne kresbu měkkým materiálem, dřívkem (špejlí), perem, měkkou tužkou, rudkou, uhlem.</p> <p>Modeluje z plastelíny, moduritu, keramické hlíny. Umí tvarovat papír.</p> <p>Zvládne jednoduchou koláž, frotáž. Výtvarně zpracovává přírodní materiál (nalepuje, dotváří, tiskne, otiskuje...)</p> <p>Pozná známé ilustrace např. J. Lady, O. Sekory, H. Zmatlíkové apod.</p> <p>Tvoří na základě vnímání okolního světa, životních zkušeností, citového prožitku, zrakových a hmatových vjemů.</p>	<p>Malba - barvy (základní, doplňkové, teplé, studené, Goethův kruh) - rozvoj smyslové citlivosti</p> <p>Kresba - rozvíjení smyslového vnímání - výrazové vlastnosti linie, tvaru (kombinace na ploše, uspořádání do celků)</p> <p>Techniky plastického vyjádření - vztah zrakového vnímání a hmatu</p> <p>Ilustrátoři dětských knih</p> <p>Komunikace - vysvětlení záměru a výsledků vlastní práce</p>	<p><u>VDO</u> Občanská společnost a škola - výchova k samostatnosti a sebekritice, ohleduplnost</p> <p><u>VMEGS</u> Evropa a svět nás zajímá - poznávání evropských kultur</p> <p><u>EV</u> Ekosystémy, vztah člověka k prostředí - výchova k životnímu prostředí</p> <p><u>MeV</u> Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - kritický přístup k výtvarnému umění, orientace v umění</p> <p><u>Přírodověda</u> - pocit chladu a tepla pro teplé a studené barvy</p> <p><u>Hudební výchova</u> - vyjádření rytmu ...</p> <p><u>Český jazyk</u> - čtení</p> <p><u>Pracovní vyučování</u> - manuální zručnost</p> <p><u>MuV</u> Komunikace ve skupině</p>	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA
4. - 5. ROČNÍK

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Prohloubí si a zdokonalí techniky malby z 1. období. Zvládne techniku rozlévání barev a kombinaci různých technik. Umí barevně vyjádřit své pocity a nálady. Porovnává světlostní poměry, barevné kontrasty a proporční vztahy. Komunikuje o obsahu svých děl.</p> <p>Prohloubí si a zdokonalí techniky kresby z 1. období. Vystihuje tvar, strukturu materiálu. Zvládne obtížnější práce s linií. Užívá a kombinuje prvky obrazného vyjádření v plošném vyjádření linie, v prostorovém vyjádření a uspořádání prvků. V návaznosti na komunikaci vědomě projevuje vlastní životní zkušenosti.</p> <p>Rozeznává jednotlivé grafické techniky. Zobrazuje svoji fantazii a životní zkušenosti. Hledá vhodné prostředky pro svá vyjádření na základě smyslového vnímání, které uplatňuje pro vyjádření nových prožitků.</p>	<p>Malba</p> <ul style="list-style-type: none"> - hra s barvou, míchání barev, emocionální malba - pohyb těla, umístění v prostoru - komunikace a interpretace svého díla, porovnání s ostatními <p>Kresba</p> <ul style="list-style-type: none"> - výrazové vlastnosti linie - kompozice na ploše - kresba různým materiálem (tuš, pero, dřívko, rudka...) - kresba podle skutečnosti - kresba v terénu <p>Grafické techniky</p> <ul style="list-style-type: none"> - tisk z koláže, ze šablon - otisky - vosková technika 	<p><u>EV</u> Základní podmínky života, ekosystémy, vztah člověka k prostředí</p> <p><u>MeV</u> Stavba mediálních sdělení</p> <p><u>MuV</u> Lidské vztahy</p> <p><u>Přírodověda</u> – anatomie člověka a zvířete</p>	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA**4. - 5. ROČNÍK**

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Prohloubí si znalosti z 1. období. Získává cit pro prostorové ztvárnění zkušeností získané pohybem a hmatem.</p> <p>Umí výtvarně zpracovat přírodní materiály - nalepování, dotváření apod.</p> <p>Pozná ilustrace známých českých ilustrátorů - např. J. Lada, O. Sekora, H. Zmatlíkové, J. Trnky, J. Čapka, Z. Müllera, A. Borna,...</p> <p>Porovnává různé interpretace a přistupuje k nim jako inspiraci.</p>	<p>Techniky plastického vyjádření - modelování z papíru, hlíny, sádry</p> <p>Další techniky - koláž, frotáž, ikebany</p> <p>Ilustrátoři dětské knihy</p>	<p><u>Český jazyk</u> - čtení</p>	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

6. a 7. ROČNÍK

<p>Správně užívá techniku malby, míchá a vrství barvy. Dokáže využít perspektivu. Interpretuje umělecká díla současnosti i minulosti.</p> <p>Vybírá a samostatně vytváří škálu vizuálně obrazových elementů zkušeností z vlastního vnímání, z představ a poznání. Uplatňuje osobitý přístup k realitě. Umí zobrazit vnitřní uspořádání materiálu (texturu).</p> <p>Užívá vizuálně obrazné vyjádření k zachycení zkušeností získaných pohybem, hmatem, sluchem.</p>	<p>Malba Nauka o barvách, perspektivě, umístění postav na plochu Znalost historických souvislostí - Egypt, Byzanc, Arábie Studie - linie, tvar, objem, rozvržení v ploše, v prostoru, kontrast Jednoduché kompozice z geometrických tvarů - spirály, elipsy, přímky, křivky (experimentální řazení, seskupování, zmenšení, vrstvení, horizontálnost, vertikál., kolmost, symetrie, asymetrie, dominanty) Kresba - struktura dřeva, kamenů Rozvíjení smyslové citlivosti - souvislost zrak. vnímání s ostatními smysly (hmat - reliéf, sluch - hudba...) - plastická tvorba (papír, hlína, sádra) - záznam smyslových zážitků – emocí - vytrhávaný reliéf</p>	<p><u>Český jazyk</u> Báje a pověsti (Řecko, Řím) <u>Dějepis</u> Egypt, Byzanc, ar. kultura <u>VMEGS</u> Jsme Evropané <u>EV</u> Lidské aktivity a probl. ž.p. <u>OSV</u> Kreativita <u>Hudební výchova</u> Rytmus, melodie <u>Matematika - Geometrie</u> <u>EV</u> Přírodní prostředí</p> <p><u>Hudební výchova</u> Hudební nahrávky <u>OSV</u> Rozvoj schopnosti poznávání <u>EV</u> Vztah člověka k prostředí</p>	<p>Přírodní děje (bouře, vítr, mraky, víry, sopky)</p>

VÝTVARNÁ VÝCHOVA
6. a 7. ROČNÍK

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>K tvorbě využívá některé metody soudobého výtvarného umění – počítačová grafika, foto-galerie, video, animace. Vytváření společné kompozice v prostoru.</p> <p>Umí využívat znalostí o základních barvách, doplňkových barvách k osobitému vyjádření. Rozliší působení vizuálního obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.</p> <p>Využívá dekorativních postupů. Výtvarně se vyjadřuje k tradicím.</p>	<p>Práce s www stránkami Technický výkres</p> <p>Plastická a prostorová tvorba Společná práce - koordinace, komunikace (plastika) Architektura</p> <p>Přírodní motivy - rostliny, živočichové, neživá příroda, člověk, vesmír, události, ... Zážitky, zkušenosti, poznatky</p> <p>Užitná grafika - písmo (styly, druhy) - plakát, obal na CD, obal na knihu, časopis Vánoce, Velikonoce</p>	<p><u>MeV</u> Tvorba mediálního sdělení</p> <p><u>EV</u> Lidské aktivity a problémy živ. prostředí</p> <p><u>OSV</u> Komunikace</p> <p><u>Dějepis</u> Románský sloh</p> <p><u>VMEGS</u> Jsme Evropané</p> <p><u>EV</u> Ekosystémy</p> <p><u>OSV</u> Kreativita</p> <p><u>MuV</u> Multikulturalita</p> <p><u>Přírodopis</u> Zákl. poznatky</p> <p><u>MeV</u> Vliv médií na společnost</p> <p><u>Český jazyk</u> Lidské zvyky</p> <p><u>OSV</u> Sebepoznání, sebepojetí</p>	<p>Můj kamarád Vyjádření pocitů a nálad</p>

VÝTVARNÁ VÝCHOVA**6. a 7. ROČNÍK**

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Užívá vizuálního obrazného vyjádření k zachycení vztahu ke konkrétní osobě. Vybírá a kombinuje výtvarné prostředky k vyjádření své osobnosti.</p> <p>Užívá prostředky k zachycení jevů a procesů v proměnách, vývoji a ve vztazích.</p>	<p>Vyjádření reality Autoportrét</p> <p>Událost – dokončení situace</p>	<p><i>Český jazyk</i> Literární text</p>	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA
8. a 9. ROČNÍK

VÝSTUP		Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Správně užívá techniku malby, míchá a vrství barvy. Umí užívat znalostí o základ., druhotných a doplňkových barvách.</p> <p>Vybírá a samostatně vytváří škálu vizuálně obrazových elementů zkušeností z vlastního vnímání, z představ a poznání. Uplatňuje osobitý přístup k realitě. Správně uplatňuje techniku kresby a zachycuje prostor.</p> <p>Orientuje se v grafických technikách.</p>	<p>Malba - objemové vyjádření námětu barvami - subjektivní barevná škála</p> <p>Kontrast - světelný, barevný</p> <p>Krajinomalba Technika akvarelu Krajinářské školy 19. století</p> <p>Kresba - kresebné etudy s linií - zdokonalování techniky kresby (stínování, kontrast)</p> <p>Využívání kompozičních principů - dominanta, subdominanta, vertikála, zlatý řez, kontrast, harmonie</p> <p>Dynamická kresba - kruh, koloběh vody, zátiší, kresba hlavy</p> <p>Uspořádání objektů do celků v ploše, prostoru a čase - vyjádření vztahu pohybu, vnitřní poměr</p> <p>Linoryt, tisk z koláže, papírorýt, tisk z výšky</p>	<p><u>MuV</u> Lidské vztahy</p> <p><u>EV</u> Vztah člověka k prostředí</p> <p><u>Zeměpis</u> Mapa Světa</p> <p><u>Dějepis</u> Historické souvislosti</p> <p><u>EV</u> Vztah člověka k prostředí</p> <p><u>OSV</u> Rozvoj schopností poznání</p> <p><u>Matematika - Geometrie</u></p> <p><u>OSV</u> Řešení problémů a rozhodovací dovednosti</p>	<p>Rozdílné světy</p> <p>Malba v přírodě</p>

	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Interpretuje umělecká vizuálně obrazová vyjádření současnosti i minulosti – vychází z historických souvislostí i osobních zkušeností.</p> <p>Orientuje se v oblastech moderního umění, porovnává konkrétní interpretace, vysvětluje své postoje k nim a hodnotí je.</p> <p>Užívá metody současného výtvarného umění – počítačová grafika, fotografie, video, animace.</p> <p>Učí se s nimi zacházet.</p> <p>Užívá viz. obr. vyjádření k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.</p> <p>Zasazuje předměty do neobvyklých souvislostí.</p>	<p>Díla 20. stol. - kubismus, surrealismus, impresionismus</p> <p>Současné trendy - performance, videoart, land-art, happening,...</p> <p>Stavební slohy - renesance, baroko, ... - pozorování a zařazování stav. prvků - římsa, portál, sloupy, sgrafita, mozaika</p> <p>Práce s internetem Reklama a propagační materiál</p> <p>Vytváření znaků na základě souvislostí, přestav Barevné a tvarové kombinace</p>	<p><u>Dějepis</u> Historické souvislosti</p> <p><u>Český jazyk</u> Umělecké slohy</p> <p><u>Hudební výchova</u> Uměl. slohy v hudbě</p> <p><u>OSV</u> Hodnoty postoje, etika</p> <p><u>VMEGS</u> Jsme Evropané</p> <p><u>Mev</u> Vliv médií, práce v realizační týmu</p> <p><u>OSV</u> Řešení problémů a rozhodovací dovednosti</p>	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA
8. a 9. ROČNÍK

VÝSTUP	UČIVO	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy	POZNÁMKY
<p>Užívá vizuálně obrazného vyjádření k zachycení zkušeností získaných pohybem, hmatem, sluchem.</p> <p>Využívá dekorativních postupů. Rozvíjí estetické citění.</p> <p>Užívá vizuálně obrazného vyjádření k zachycení jevů v proměnách, vývoji a vztazích.</p>	<p>Reflexe a vztahy zrakového vnímání ostatními smysly Převádění pocitů těla na obr. znaky</p> <p>Písmo, grafika, reklama Vánoce, Velikonoce, Pf</p> <p>Vyjádření proměn - společná práce</p>	<p><u>OSV</u> Sebepoznání, sebepojetí</p> <p><u>VMEGS</u> Evropa nás zajímá</p> <p><u>OSV</u> Kooperace a kompetice</p> <p><u>OSV</u> Komunikace</p> <p><u>EV</u> Ekosystémy</p>	<p>Kombinovaná technika – plastika, koláž</p> <p>Vitráž z barevného papíru Výtvarný projekt – Cestujeme po Evropě</p> <p>Svět po zemětřesení</p>

Poznámky:

Žáci si osvojují schopnosti výtvarné výpovědi – jejího hodnocení, zdůvodnění a obhájení.

Umějí vést dialog na dané téma, kriticky hodnotí práci vlastní i ostatních.

Tolerují rozdíly ve výtvarném vyjadřování ostatních spolužáků.

Využívají dostupné technické prostředky (magnetofon, kopírovací stroj, skener, internet, DVD přehrávač, fotoaparát, video apod.)